

Hoofdstuk 1 tenslotte geeft een beschrijving van bestuur en rechtspraak in Steenwijk vóór 1795 (15-49). Door de beschrijvend-chronologische, en minder analytische methode die hier is toegepast treft de lezer in de tekst allerlei begrippen door elkaar aan (magistraat, stadsbestuur, burgemeesters), die niet voldoende gedefinieerd zijn, en soms niet eens eerder genoemd zijn (op pagina 25 duiken plotseling 'keurmeesters' op, en wat zijn de 'geëligeerden' (31). Ook wordt niet duidelijk gemaakt hoe de meenslieden (gemeene meenthe, de minnermeenthe) zich verhouden tot de schepenen en de raad. Ook de paragraaf over rechtspraak blinkt niet uit door helderheid. Om een voorbeeld te noemen: op pagina 39 wordt vermeld dat strafrecht ook 'civiel' afgehandeld kan worden. Bedoeld worden hier kennelijk strafrechtelijke aangelegenheden of strafzaken. Hoewel misschien wel als het belangrijkste hoofdstuk bedoeld, acht ik het het zwakste van alle. Jammer, want meestal komt er op korte termijn geen herkansing, en zal men het hiermee in Steenwijk nog lange jaren moeten doen.

Kortom, een aardig boekje over aspecten van Steenwijker geschiedenis in de zestiende en zeventiende eeuw, maar het institutionele aspect is onvoldoende uitgewerkt, en dat was nu juist de opzet.

F. Keverling Buisman

D. Greig, *The Reluctant Colonists. Netherlanders Abroad in the 17th and 18th Centuries* (Assen: Van Gorcum, 1987, x + 306 blz., f75,-, ISBN 90 232 2227 X).

De titel van dit boek wekt de verwachting dat het gaat over Nederlandse kolonisten tegen wil en dank. De historicus wordt dan nieuwsgierig, immers, de these dat de Nederlandse expansie overzee in de zeventiende en achttiende eeuw voortkwam uit zucht naar winst uit handel en niet uit drift te koloniseren is wel bekend. Deze historicus en uw recensent komen bedrogen uit. In de wel zeer korte inleiding, welgeteld negen regels, verklaart de schrijfster dat zij er als architecte door geboeid werd hoe Noord-Europeanen in de zeventiende en achttiende eeuw handel dreven, zich beschermden en een onderkomen vonden in verre streken. Zij waren daar niet-welkome vreemdelingen of handelsconcurrenten. Doreen Greig noemt haar boek '... an attempt to survey and evaluate what is known to have been built, and what still exists of the structures they erected against the background of their successes and failures under the Dutch India companies. Also the outcome of their presence in new environments where they waged war, traded and lived, and on the people they encountered'.

Wat er over is van Nederlandse bouwwerken overzee wordt in dit boek minutieus beschreven. Daarvoor is de schrijver architecte, maar de achtergrond van de successen en mislukkingen van VOC en WIC en het resultaat van hun aanwezigheid blijven duister. Dat een architecte er niet in slaagt een dergelijk ambitieus voornemen te realiseren is begrijpelijk; zelfs de historicus die zich zo'n taak zou stellen moet wel van goeden huize zijn om haar te volbrengen.

We hebben hier te maken met een boek over Nederlandse forten, kerken, huizen, huisraad, grafmonumenten en -zerken overzee. De technische beschrijving van al deze — vaak vervallen — overblijfselen kan ik niet beoordelen. Ik moet bekennen dat de schrijfster me niet steeds kon boeien. Gelukkig zijn er veel foto's en reproducties van afbeeldingen die de tekst illustreren. De foto's werden door Doreen Greig genomen op de vele reizen die ze samen met haar man maakte: volgens de onderschriften 1976 Ceylon, 1978 Jakarta, 1979 Malacca, 1981 De Kaap, Ceylon, Curaçao, 1982 Nederland, De Kaap, 1983 en 1984 Nederland, De Kaap, Jakarta. Het echtpaar

Greig is reislustig; het kijkt goed om zich heen en Doreen maakt haar aantekeningen en foto's; zo stel ik me dat althans voor.

Reisnotities maken nog geen boek, hoe uitgewerkt ze ook zijn. Het eerste stuk behandelt architectuur en huisraad in de Republiek (2-85), het tweede de factorijen en vestigingen van de WIC (89-145) en de VOC (149-296). Daarin wordt herhaaldelijk gewezen op overeenkomsten tussen architectuur in Nederland en overzee, maar dit is niet uitgewerkt in een theorie. Constateren is één, systematisch aantonen twee. Doreen Greig verzamelde haar gegevens consciëntieus, maar zij slaagde er niet in een samenhangend boek te schrijven. Wanneer men een conclusie, evaluatie of alleen maar een samenvatting verwacht, breekt de tekst abrupt af. *Reluctant Colonists* is dan ook een degelijke architectuurbeschrijving, geen architectuurgeschiedenis. De bibliografie wemelt van verbasterde titels van Nederlandse werken. Zelfs titels van werken in het Engels zijn niet steeds correct, bijvoorbeeld Coolhaas, W. P. *A Critical Study on Dutch Colonial History* (The Hague, 1980) is ten rechte *A Critical Survey of Studies on Dutch Colonial History* Second edition revised by G. J. Schutte (The Hague, 1980). Dat is wel enigszins anders. Bovendien ontbreken verwijzende noten geheel, terwijl herhaaldelijk wordt nagelaten de bron te vermelden van afbeeldingen die uit eigentijdse werken zijn overgenomen. Doreen Greig deed geen archiefonderzoek; zij baseerde haar boek weliswaar op eigen waarneming, maar op secundaire literatuur. Het meest recente werk dat ze in haar bibliografie noemt, verscheen in 1982, vijfjaar voor het uitkomen van haar boek. In die jaren verschenen er belangrijke publikaties, ook in het Engels, over de Nederlanders overzee. Tenslotte komen er naast verbasteringen van Nederlandse eigennamen veel drukfouten voor. Ik heb het gevoel dat er bij de productie van dit boek iets mis is gegaan. Heeft Doreen Greig de drukproeven niet gecorrigeerd of niet meer kunnen corrigeren? In elk geval heeft de Nederlandse uitgever, Van Gorcum en Co te Assen, zitten dutten. Hij had het boek niet zo slordig op de markt mogen brengen. Tot slot een positieve opmerking: er is een index.

H. K. s'Jacob

R. de Smet, *Hadrianus Beverlandus (1650-1716). Non unus e multis peccator. Studie over het leven en werk van Hadriaan Beverland* (Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België, klasse der letteren, L, nr. 126; Brussel: Paleis der Academiën, 1988, 187 blz., ISBN 90 6569 393 9).

De auteur is een overtuigd beoefenaar van de klassieke filologie. Hij laat zijn verhandeling dan ook beginnen met een pleidooi voor het in praktijk brengen van wat hij noemt de hoofddoelstelling van deze wetenschap; het toegankelijk maken voor andere disciplines van de neo-latijnse literatuur. Tegenover de lezer (*Ad Lectorum*) klaagt hij dat de beoefenaars van die andere disciplines zoals geschiedenis, filosofie, theologie, psychologie, onvoldoende gebruik maken van de enorme schat aan oude drukwerken en handschriften die in het post-klassieke latijn zijn geschreven. Deze veronachtzaming is niet in het belang van de onderzoeker, noch van zijn onderwerp. De oorzaak ervan wijt hij aan de blijkbaar heersende misvatting dat 'Neo-Latijn een verwaterd afkooksel zou zijn van de klassieke Ciceroniaanse zuiverheid', die ertoe heeft geleid dat de filologie van het neo-latijn niet de plaats in het uni versitair en middelbaar onderwijs heeft gekregen die haar toekomt. Een veronderstelling die mogelijk nog opgaat voor de onderwijskundige situatie bij onze zuiderburen. In Nederland moet men helaas spreken van gebrekkige